

Anul I.

Nru. 9.

MINERVA.

Țiară

LITERARĂ BELETRISTICĂ și de DISTRAȚIUNE.

Cuprinsul:

1. O dulce-i...! poezie de *Elena Lupană*; — 2. Scrisori literari, de *Preotul Macaveiu*; — 3. *Destinulă*, novelă originală de *Paulina C. Z. Rovinară*; — 4. *Durată și Fericire*, poezii de *Valeriu Rusu*; — 5. Scrisori igienice: *Despre alimenatare*, de *Dr. Elefterescu*. — 6. *Literatură populară: Doine din popor*, culese din jurul Năsăndului de *Victor*; — 7. Din caracterele lui *La Bruyère*, comunicate în românește de *I. Barișiu*; — 8. Diverse.
9. Găcitură de șac, de *Victor*; — 10. Posta redacției. — 11. Anunțuri.

PROPRIETAR, EDITOR și REDACTOR RESPONSABIL

George Curteanu.

B I S T R I Ț Ă,
Tipografia Carolă Orendi.

1891.

TIPOGRAFIA CAROL ORENDI,

Bistrița, piața mare Nr. 34,

recomandă onoratului publică efectuarea tuturor

LUCRURILORŪ

TIPOGRAFICE

dela bilete de vizită până la comanda cele mai mari.

Totodată primesce spre efectuare, cu prețuri foarte moderate, atari lucruri artistice, în totu felul de colori, cari până acuma s'au făcutu numai în atelierele cele mai mari din orașele principale.

NB. Comande mai mici se efectuează în timpu de
24 de ore.

MINERVA

Țiaru literarü beletristicü și de distracțiune.

Apare în 1 (13) și 15 (27) a fie-cărei luni.

Prețulu de prenumerațiune pentru Austro-Ungaria :
Pre anulü întregü 4 fl., pre jumătate de anü 2 fl.,
pre unü pătrarü de anü 1 fl.

Pentru România și străinătate :
Pre anulü întregü 10 fr., pre jumătate de anü 5 fr.

Proprietarü, editorü și redactorü responsabilü :
George Curteanu.

Redacțiunea și Administrațiunea :
Bistriță, Str. Iemnelorü Nro 28.

Serisorü nefrancate nu se primesc. Manuscripte
nu se retrimitü.

Prețulu inserțiunilor : O seriä garnoud pe o
colönä 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare.
Publicări mai dese după tarifu și învoielä.

O, dulce-i...!

O, dulce-i, o Dömnë, în lume a fi,
Când inima, mintea începü a iubi!
Când sufletu 'n tainä doresce o fințä,
Căreia să-i jöre eternä credințä.

Atunciä pământulü îți pare unü raiu,
Vięta-frumösä ca flölele 'n Maiu;
Atunciä ești ferice, și.e dragü a trăi,
O, dulce-i, o Dömnë, o, dulce-a iubi!

Slena Lupanü.

Serisorü literari.

III.

Iubitulü meu!

Tu vei recunöce, că cea ce este forma esternä și aranjamentulü internü a unui edificiu märețü, acea este limba în ori-ce scriere. După cum arhitectulü scie prin penelulü säu ca și prin gândirea sa profundä pune pe hartiä ideile, de cari e condusü întru edificarea palatului, la care s'a angajatü, chiar așa și poetulü, întruparea ideilorü sale și espunerea sentimentelorü sale trebuie să le scie comunicä prin o atare limbä, care nu numai, că e mai acomodatä pentru esprimarea ideilorü sale, dar e și înțeläsä de toți aceia, cari se

ocupä cu literatura, sau chiar și de aceia, cari desü vorbescü limba maternä a poetului, dar din multe alte considerațiuni nu au pututü ține pasü cu dezvoltarea nösträ literarä. Aici înțelegü poporulü.

Atunci, când esprimü cuvëntulü poporü, eu am înaintea ochilorü o istoriä întregä de aduceri aminte, fie scrise cu litere de aurü, fie cu sudori de sânge.

Dorescü, ca în acestä privințä să nu te simți străinü nici-odată de acela, pe care noi ilü numimü „poporulü românü.“ Nesimțindu-te străinü în mijloculü poporului, tu nu numai îți vei lărgi cerculü cunoscintelorü tale, ci din potrivä vei adauge avëntului täu poeticü unü nou și puternicü impulsü prin acea, că vei învățä a cunöce ce și cum cugetä aceia, cari prin vitregimea timpurilorü s'au luptatü mai multü pentru limbä, decâtü pentru vięta.

Er la poporulü nostru limba stä în strinsä legäturä cu religiositatea, stä în strinsä legäturä cu moravurile, stä în strinsä legäturä cu însași fințä nösträ. Vei trebui dar să te nisuiesti a-ți însuși limba dulce și ușorä, în care vorbesce și cântä poporulü.

Da acuma în anti cei mai frumoși ai vieței tale trebuie să aduni asemenea albinei totü materialulü înțepțiunei și sciinței, de care vei

avé necondiționatǔ lipsă în viitorulǔ vieții tale. Căci, bine se-ți însemni, tu nu trăești numai pentru ȃilele de aci, ci cu speranța te duci în unǔ viitorǔ îndepărtatǔ, și care îți promite, sau îlǔ faci, se-ți promită multe. Țr ca se nu fiă viitorulǔ pentru tine plinǔ de amăgiri, trebuie se folosești prezentulǔ.

În privința asta îți recomăndǔ cea ce ȃice renumitulǔ Baconǔ: „Cetirea ni dă idei, conversațiunea prezenta de spiritǔ, scrierea esactitate. Dacă dar unǔ omǔ scrie puținǔ elǔ are nevoie de o memoriă puternică; dacă conversăză puținǔ, de unǔ spiritǔ viu; dacă cetese puținǔ de finetă multă, pentru ca se arete, că scie acea, ce elǔ nu scie.“

Țcă dar de ce ai și tu lipsă! De studiu. Fără studiu nu vei fi nici-odată acela, ce pretinȃi a fi, sau celǔ puținǔ doresci...!

Vei fi prin urmare de acordǔ cu mine, când îți recomăndǔ, că în ce privesce poporulǔ românǔ vei avé se faci studiu în două direcțiuni. Vei trebui se-ți câștigi cunoștințe clare despre scrierile năstre literari din vécurile trecute și totodată vei trebui se te scobori până în coliba țerănescă. ca să studiezi aici limba, de care se folosește astăȃi poporulǔ în convenirile lui de tôte ȃilele!

Numai cunoscăndǔ geniulǔ limbei române în tôte direcțiunile, vei fi în stare — chiar ca poetǔ — se dai espresiune ideilorǔ tale, cu acea ușurătate și îndemănare, cu care poporulǔ nostru-poetǔ compune ocașionalele sale poesii, cari prin frumșeța, întorsetura și joculǔ ideilorǔ suntǔ astăȃi unǔ monumentǔ de studiu nu numai pentru literații năștri, ci chiar și pentru limbiștii altorǔ popăra.

Când îți împărtășeseșǔ acestea sum sigurǔ, că tu vei privi cu neîncredere la vieța ta juvenilă. Pentru-că, se póte, ca se veȃi de-o parte zîmbetulǔ despreȃitorǔ alǔ unorǔ ómeni, cari în îngâmfarea lorǔ plină de înșelațiuni suntǔ aprópe, se te opréscă în avântulǔ tǔu, vei vedé privirea acră a acelorǔ muritori, cari nu te vorǔ ținé ca-pace a produce și tu ceva bunǔ, trainicǔ și póte chiar de cuprinsǔ clasic.. Și — se tacǔ despre alte categorii de ómeni — vei fi critisatǔ, ba póte arătatǔ cu degetulǔ chiar de aceia, cari suntǔ cei mai vrednici de compătimitǔ în lume...!!

Nimicǔ însă se nu te opréscă în cale dela studiulǔ seriosǔ, ca și dela derinderea în scriere. Puținǔ îți pese de lumea, ce te încunjóra, și și mai puținǔ de aceia, cari te vorǔ ocoli. În sufletulǔ tǔu se aibi chipulǔ dorinței și alǔ bunului moralǔ. Căci câtǔ de târȃiu se vorǔ convinge chiar cei mai străini de tine despre capacitatea și țaria caracterului tǔu.

Înșiși ani vieții tale te vorǔ ajutá — pe lângă studiulǔ tǔu bine precisatǔ — ca se câștigi din ce în ce mai multǔ terenǔ în opiniunea publică.

Țr dacă vorbescǔ despre vieța nu va fi fără interesǔ pentru tine, dacă cu profundulǔ Boilo îți voi descrie vârștele omenesci: „Fie-care vârșta are plăcerea, feliulǔ și moravurile sale. Fantasia cea înflăcărata a tinerului primesce cu ușurința înriurirea celorǔ rele; elǔ este avântatǔ în cuvintele sale, rece la sfătuiri, și nestatornicǔ ca unǔ nebunǔ în desmierdările sale. Vârșta cea coptă a bărbăției arată unǔ aerǔ de'mai cu minte, omulǔ frecuentăză societățile și bărbății cei înțelepți, se îndesă la tôte, se vede mai cu luare aminte în cuvintele și faptele sale, se îngrijesece, cum se întempine atacurile furtunei și în cele presente caută la cele viitoare. Bătrâneța ațȃtata de multe supărări adună cu neconținere și păstréază cele adunate fără se voiéscă, — nu pentru sine, ci pentru alți. Spre tôte scopurile lui se mișcă omulǔ încetǔ și liniscitǔ de vârșta bătrânețelorǔ; defaimă pe celea presente și laudă cele trecute; impotentǔ de îndulcirea plăcerilorǔ, de cari tinerii abuzéază, împreună cu ei blastămă acelea, pe care ei păstréază vârșta.“

Ce mai voiesci iubitulǔ meu?

Veȃi, cum ți se prezenta etatea sau vârșta omenescă? Întrebarea principală e, că óre înțelegi tu, sau nu, care și cum e prezentulǔ tǔu?

Atunci, când mă aflai îndemnatǔ a-ți pune înaintea ochilorǔ vârșta și modulǔ de cugetare a ómenilorǔ, am avutǔ în vedere viitorulǔ tǔu.

Da, acelǔ viitorǔ, pe care și bărbăția ca și bătrâneța de multe ori îlǔ desconsideră.

Voiescǔ a mă clarificá în cuvinte scurte și la înțelesǔ. Nóue ne trebuescǔ ómeni. Datorința năștră a tuturorǔ se fiă acésta: ca din toți aceia, cari ni potǔ fi folositori, se creiămǔ viitorulǔ nostru.

Să ni aducem pururea aminte, că locul nostru are să-l ocupe un ū urmaș ū vrednic ū de capacitatea, hărnicia și folosul nostru. Numai pe această cale vom ū fi în stare a nu ne plânge, — că mediocritățile jăcă la noi o rolă nemeritată. . . ! Numai pe această cale vom ū rumpe cu slugărnicia literară ca și cu laudele, ce le pretind ū cei pururea doritori de deșertăciuni.

N'avem ū lipsă nici de slugi plecate, dar nici de îngâmfați netrebnici. Avem ū lipsă de ómeni cu studiu — de ómeni cu caracter ū. Ce alegi tu?

Salutare!

Seghedină, 1891.

Preectulă Macaveiu.

Destinul ū.

✻ Novelă. ✻

(Urmare.)

Două ȃile în urmă cele două amice plecară. Era o ȃi de tómnă, una din ȃilele lui Octomvre, însă ȃi frumósă, lucitóre de raȃ de sóre, de lumină și de sêrbătóre.

Irina le asceptase impacientă și le deschise brațele cu amicitia. Câteva dame sosiseră deja și restul ū se ascepta a doua ȃi, când aveau să sosescă și bărbați dela acea vênătóre, ce avusese loc ū între munți.

Intr'adevêr ū a doua ȃi cu mult ū mai nainte de amurgul ū serei sosi o numêrosă cavalcadă și mai în urmă câteva trăsuri aducênd ū pe vênătorii noștri. Luncean ū, Cordescu și încă doi tineri erau în trăsura din urmă. Cordescu, care ne interesază atăt ū, era admirabil ū în costumul ū sêu de vênătóre. Cei ce-l ū vedură însă fură impresionați de palórea lui neobiceinută și când Elisa îl ū put ū vedé păli și ea și se simți șovăind ū . . . După ce coborîră din trăsura, Cordescu rămase mai în urmă și trec ū încetișor ū și indiferent ū, salutând ū câteva grupe de dame cu politetă, dar mai rezervat ū și mai serios ū ca de obicei. Vêd ū privirile tuturor fixându-se asupra lui, rêsponse la tôte vorbele amabile, ce i-se adresau în trecet ū într'o parte și 'ntr'alta, când deodată zări pe Elisa. Ea îi zîmbi învêluindu-l ū cu o privire de foc ū, cu o privire plină de dor ū și cu o nespusă imputare, care îi talmăci tótă patima sufletului ei. Ori cât ū de stăpân ū ar fi fost ū el ū pe situația sa în acelu moment ū, totuși zărindu-o nu put ū să nu lase să cadă asupra ei două priviri, ce scăpărară ca două fulgere, în care se putea ceti fericirea, că o revedé și printr'un ū suris ū imperceptibil ū îi mulțumí, că se supuse dorinței

lui. Când se desmeteci Elisa își simți fața aprinsă de emoțiune și aruncându-și privirile rătăcite peste mulțime zări pe... Lucia! Ea sta izolată și din foisorul ū casei spionase pe toți. Elisa de sigur ū nu fusese cruțată, căci mânia și ura, ce arunca privirile ei, o făcură să tresară de spaimă. Ea își aduse aminte de acea sêră, în care avusese loc ū întêlnirea ei cu Cordescu și în care el ū îi atrăsese atențiunea asupra unei rivale, fără însă a ó numi. Cu tótă temerea, spaima și grija, ce îi însufia acum mai mult ū ca tot-dêuna această femeia, totuși încuragiată de privirile lui Cordescu, ce se ațintiau de numêrate ori asupra ei, în fâ-care óră, ce trecea, ea gustă o existență nouă. În fine Luncean ū o scóse órecum din zăpăcelă de moment ū, în care o adusese acele subite impresiuni, căci veni, șed ū alături cu dênsa și legă o convorbire mai îndelungată. Dela el ū află peripectiile vênătórei și că Cordescu în câteva rënduri a fost ū în pericol ū de a fi atacat ū de un ū urs ū, care în cele din urmă a fost ū omorit ū de cãtră un ū muntean ū și de Cordescu. Acum numai își pot ū esplică ea cauza acelei împrejurări că el ū avea brațul ū legat ū și era așa de palid ū și schimbat ū.

Figura modestă și simpatică a Elisei, bunătatea sufletului, ce se cetia în surisul ū și trăsurile feței sale, dulcetă espresionilor ū și a glasului sêu, veselie ei: aceste tôte o făcuseră să fie încântátóre. Lui Cordescu îi plăc ū fôrte mult ū astfel... se apropiă deci de grupa lor ū și se amestecă și el ū în vorbă. El ū o măsură cu o cãutătură nemărginită de tandră și fără voiă îi zîmbi de nenumêrate ori . . . De-odată în mijlocul ū vorbirei lor ū fură întrerupți de nisee glasuri de femei, ce strigau pe Cordescu. Deveni atent ū și observă, că într'o grupă, unde se afla și Lucia, acolo de sigur ū se vorbea despre ei și acolo trebui să fi fost ū chemat ū. Privirile ce el ū întêlni erau îndrăsnețe, intenționate, rêtăcióse. Deși era cu stăruință chemat ū, el ū însă fără a se turburá rêsponse chiar din locul ū unde se găsia și acesta le căd ū cu greu acelor ū dómne. La mésză ocupă el ū un ū loc ū între Luncean ū și alt ū cunoscut ū, așa, că departe de femei nu put ū legă cu ele nici o convorbire...

Cât ū ținu nóptea f ū o animația și o petrecere mai pe sus ū de închipuire. Timpul ū era dulce și deși nu mai avea farmecul ū și splendoréa verei, totuși se găsia în el ū óre-care poesiă și strălucire. A doua ȃi toți óspeți Irinei voiră să facă o preumblare prin viă, unde curgea culesul ū cu mare activitate. Cordescu se simția indispus ū și trist ū. Consecințele vênătórei îl ū făceau să sufere, cu tôte aceste el ū nu se plânse decât ū Zoi și lui Luncean ū, dela care era peste putință a nu află și Elisa.

Până la viă avea să urce o cóstă. Cu toți nebunatici și cu voiă bună urcară fără se simță obosela, ce o da poziția locului. Pădurea rêsuna de cântecile lor ū. Nu mai era nici o flóre și nici alte paseri, decât ū vrăbiórele, ce sburau încóce și încolo. Sórele era însă su-

perbă și glasurile culegătorilor, ce se strigau și se îmbărbătau se aușiau totu mai curat cu câtă preumblători noștri se apropiu. Mugetul vitelor și glasurile voiose ale copiilor făceau să răsune pădurea. Apa, ce curgea în vale, mirosul ierbei uscate, sbîrănitul insectelor, ciripitul vrăbiilor: toate acestea aveau un aspect pitoresc, inspirau un farmec dulce melancolic. Într'un moment, Cordescu, care în acea zi își lăsase brațul liber, se simți foarte rău. Sângele începîndu a curge din brațul rănit, el scoțîndu batista se încerca a-și face scamă, dar se simți prea slab și rugă pe Lunceanu să rămână cu dînsul mai în urmă. Zoe și Elisa, cari cîtva timp urmăseră altă potecută, pe când se opriră deodată scoseră un țipet ușor de compătimire. Lunceanu ceru ajutorul lor. Indată cele două femei făcînd scamă și legară rana. Elisa scose chiar batista sa și îi legă mîna. Interesul, ce aceste două femei devotate și iubitoare îi arătau, amicitia și graba, cu cari fusese prevenită, dulcele farmec al familiarității și al iubirii: dădură celui suferind un putere de necredut.

Cordescu vîdînd interesul deosebit, ce Elisa îi manifesta, ghici gîndul și sentimentele ei în acel moment, dar era fără putere, fără curaj. Cum Elisa sta jos pe ierbă uscată lângă dînsul, profită de un moment și îi dîse:

„Mulțumesc drăguță. Acea, ce tu faci pentru mine, produce efectul unui talisman“, apoi arătîndu-i batista și ascundîndu-i inițialele de ochi indiscreți îi dîse:

„Nu este așa, că nu mai voiesc să ți-o redau?“ apoi sîrutîndu-i mîna, adause: „Îți voi oferi și eu un suvenir din parte-mi, de voiesc...“

„Mă mai întreb!“ dîse ea aruncîndu-i o privire dulce de imputare, de amor, de fericire.

Zoe și Lunceanu începuseră a se depărta. Se depărta însă și eroii noștri vorbindu însă numai de ei și de dragostea lor. La un mică răzoru Zoe și Lunceanu îi așteptară.

Cînd ajunseră cu toți la capătul de jos al viei totă acea adunare sgomotosă se perduse prin via, așa, că mai că nu observase absența acestora. Zoe, pe cînd rămăsese singură cu Lunceanu, îi dîse acestuia:

„Nicule, te rog a nu spune la nimeni, că eu și cu Elisa am purtat atîta interesu lui Cordescu... scit scit gura femeescă.“

„Te temi tu verișoră, că te vor atinge bîrfelele lor?“

Cîtu despre mine sum indiferentă de ori-ce în lumea asta... e vorba însă de Elisa...“

„A da! uitasem pe d-na Doreanu...“

Lunceanu se supuse ordinelor verișorei sale. În tîrzierea lor nu a fost observată decăt de Lucia. Vermele gelosiei și alu invidiei săgeta totă ființa acesteia. Ea căută a fi mai în calea lor și întîmpinîndu-i li dîse:

„Unde ați stat atîta timp Zoe? Ce te-a făcut să rămîi de noi d-le Cordescu...? dar tu Eliso?“

Sfîrșind cu aceste întrebări indiscrete și malițiose, Lucia, fără a aseptă rîspunsul lor, li întorsă spatele și împreună cu tovarășele sale începă a vorbi în șopte și a totu rîde. Aveau acul de a atacă pe Elisa; simțiau o plăcere crudă de a o chinu cu privirile lor amenințătoare și risul lor batjocoritor. Elisa pălia și roșia alternativ. Lunceanu cel dîntîu se încerca cu multă presentă de spirit a satisface curiositatea femeilor, nu pentru altceva, dar pentru-că simți, că aci se fierbia o ură contra Elisei Doreanu și ca să o scape de ori-ce bănuielă încep astfel:

„Dîmnelor, eu cu dîmna Doreanu și cu Zoe am apucat alte poteci, despărțindu-ne de d-vostră, în scopolu de a vî întrece, însă ne-am rătăcit, deși cunosc prea bine partea dîlului. Cîtu pentru Cordescu, pe care vî rog să-l scusați, a rămas în urmă spre a se repausă, căci, priviți-l, se simte încă rău; cu toate acestea etă-l, că ne-a ajuns deja, ca astfel să participe și el la plăcerea, pe care o gustăm cu toți aci.“

„Acum că suntem lămurit“, dîse Lucia, care pôte că pentru moment era sigură, că Lunceanu nu minția, „etă vî mulțumim și noi, că nu ne-ați dispensat de presentă d-vostră.“

„Ce felu!“ făcu Lunceanu cu surprisă și indignare aparentă, „nu cumva credeți că în toate acestea a fost ceva intenționat?“

„Nu, nu, d-le Luncene!“ protestară femeile într'un glas.

Prin aceste spirite se liniscă și pacea cel puținu în aparență fu încheiată.

După ce rătăciră prin via înveselindu-se de frumuseța naturei și de aerul curat, mîncînd struguri cei mai gustoși și bînd un mustu delicios peste cîteva ore coborî în sat și chiar în sara acelei zile se înapoiară fiă-care pe la casele lor. Zoe și Lunceanu mai rămaseră la Irina, iar Elisa, Doreanu și Cordescu plecară. Elisa cu două prictine ale ei mai de aproape, cari o luară în trăsura lor, fură cele dîntîi, cari plecară Mai nainte însă, pe cînd Elisa și Zoe vorbeau mai intim într'o cameră, Cordescu observîndu-le și fiind scutit pe un moment de spionagiurile Luciei, veni la dînese și dîse Elisei:

„De ce nu mai rămîneți? Vom plecă cu toți odată.“

„Regretu Cordeseule, dar nu potă...“

„De ce?“

„Fiind-că“, dîse Zoe, „cred, că a suferit destule de astă-dată din partea Luciei.“

Elu o ascultă cu interes și dîse cu mîhnire:

„Merită cu ore pentru aceta vre-un reproș? Creți d-ta, că suferu puținu vîdînd cîtu mîhnire pricinuesce ca Elisei...? Ce voiesc d-ta să facă acestei femei? Eu o urîsc, o desprețuesc; cu toate acestea nu

așu espune ore pe Elisa, dacă așu căută să o satisfacă? Nu așu desceptă ore și bănuielele altora? Nu credeți, că e mai prudentă a suferi și a ne păzi?“

Elisa își sprijinise capul între ambele mâni și stându rădimită de o mobilă asculta mirată și lăcăr-mându toate vorbele lui Cordescu. Glasul lui ca totu-deuna îi părú sinceru și — terminându elú după o scurtă tăcere ea îi dîse:

„Cordescule, compezú multú pe onórea și lealitatea ta.“

„Fii liniscită drăguță“, dîse elú plecându-se spre a-i sêrutá mána ce-i întinse ea; o sêrutá, apoi se depártá cu grăbire și precauțiune.

În momentul plecării Elisei, elú căutase a fi mai departe, mai scutitú de veninulú unorú priviri indiferece, însé cu totulú în calea ei; astfelú, când trăsura trecú pe lângá densusulú ducendu pe cele dóuê dame și pe Elisa, elú le salutá cu grăbire, aruncându acesteia o privire de focú și unú zîmbetú drăgostosú. — —

Dela aparență până la realitate e multú. Cu tótá încertitudinea, în care se găsia Lucia asupra suposițiilorú, ce avea despre legătura dintre Elisa și Cordescu, totuși gelosia și spiritulú ei celú agerú o făcú să întelégá, că atitudinea, ce elú avea față cu Elisa, nu putú fi o simplá curtuasá sau prieteșugú, ci preludiále unui amorú sincerú și profundú.

Astfelú ea măsurá și gradulú iubirei sale pentru Cordescu, se privi în oglindá... cugetá . . . se mai privi iar . . . se vedú juná și frumósá. Se scia independentá și avutá și-și dîse, ore de ce nu m'ar iubi pe mine? Aste gânduri și o miá altele, cari trecurá prin creerulú ei, îi așțará și mai multú pasiunea pentru Cordescu, și ura contra Elisei. Își mai imagina, că acésta, ca să nu-și pérđá amorulú lui Cordescu, trebuie se o fi calumniatú în ochii lui, căci prin ore-cari cunoscute ale lorú Lucia i propusese mána sa și fusese refusatá. Se decise dar a-și rêsbná contra lorú: a rápi Elisei fericirea, ce o gusta acum și a o sdrobi; iar pe Cordescu sê-lú atragá în cursele ei.

(Va urmá.)

Duratá.

*Vięta suride în dî de primăverá,
Speranța farmecá cununî de florî,
O flóre visézá în dîori de diminețá,
Séra o aflá morindá printre surorî.*

Fericire.

*Ore dulci, ore ce fericescú,
Pre a vieței cale adese sê găsescú;
O vięță întregá depliná fericită,
Nice n'a fostá, nice va fi gásitá!*

Valeriu Ruou.

Scrisori higienice.

Despre alimentare.

(Urmare.)

Pânea de grâu este fôrte nutritóre; cea mai albá este mai puținú nutritóre, dar este ușorá la mistuitú. Cea mai nutritóre este pânea négrá. Cea de sêcará asemenea este nutritóre. Pânea rece este mai bună decâtú cea caldá.

Cine voiesce a se nutri numai cu pâne trebuie sê mánânce multá, dîce I. Moleschott.

Mămăliga, care formézá basa alimentării țeranulú nostru, este fôrte nutritivá. Cine este deprinsú cu mămăliga este mai bine nutritú decâtú cu pâne. Pentru ca mămăliga sê fiá bună, sê cere ca făina de porumbú (cucuruzú) pentru mămăligá sê fiá bună, sê nu fiá stricatá sau umedá, căci dá nascere la o bólá numită *Pelagrá*, — unú felú de jupuiturá a mâinelorú, a gâtului și a pieptului, — despre care vomú vorbi mai târđiu într'unú capitolú specialú.

Cartofii (*solanum tuberosum*), (crumpene, picioici), cari în unele țeri servá poporului în locú de pâne și de mâncare, nu au aceași putere nutritóre ca pânea.

Carnea este mâncarea cea mai escelentá a omului. Carnea mâncatá potrivitú nice nu lungesce nice nu scurtézá vięta, dîce celebrulú Huffeland. Cea friptá în frigare sêu pe carbuni și nu prea multú friptá este fôrte nutritóre și se mistuesce lesne. Carnea de vacá și de óiá este fôrte nuntrítóre. Cárnurile de vênatú, precumú: de epure, căpriórá și de paseri sburátóre, suntú gustuóse, dar grele de mistuitú. Carnea rumegátórelorú și a paserilorú este mai lesne de mistuitú, decâtú a peșcilorú. Asemenea este grea de mistuitú carnea de porumbei, rațe, gâșce, etc.

Carnea de porcú a fostú cunoscutá încá din anticitate ca grea de mistuitú, mai cu sémá în climatele calde; de acea vara nu trebuie sê se mánânce carne de porcú. Ea conține câteodată unú verme numitú *trichiná*, care întrodusú cu carnea în stomachulú omului produce mórte. Conține trichiná numai carnea porcilorú, cari se nutrescú cu *mortăciunî* și *diferite murdărî*. Cei nutriți cu porumbú (cucuruzú) nu conținú trichiná. Pentru a se feri de trichiná, este neapăratú trebuinciosú de a ferbe carnea fôrte multú. Iar în carnea afumatá (șuncá etc.) trichina rămâne neatăcatá. Carnea purcelorú micé este mai grea de mistuitú ca a celorú mari. Carnea de porcú cu curechiu (varzá) constitue o mâncare primejdiosá pentru ómenî cu stomachulú slabú.

Bulionulú și supá — zamá de carne — suntú fôrte nutritóre și deșteptá pofta de mâncare. Extractulú de carne sêu bulionulú lui Liebig este unú bună reparatorú alú puterilorú.

Oulă este celă mai prețiosă alimentă ală omului, pentru-că conține toate substanțele nutritive în elă. Pe câtă este de prospătă, pe atâtă este mai bună de mâncat. Oulă este mai bună de mâncată din punctulă de vedere igienicū fierțu sau coptă cu zamă și nică-odată răscoptă, căci celă răscoptă este foarte greu de mistuită.

Cele mai ușore de mistuită suntă ouăle de găină, apoi cele de rață, iară mai grele suntă cele de găscă.

Laptele este nutremântulă celă mai naturală ală omului; elă nutrește singură într'ună modă satisfăcătoare pe omă mai cu sēmă pe copil. Elă servește în multe morburī nu numai ca ună puternicū reparatoră, dar și ca ună exelentă medicamentă. Laptele se pōte mănca fertă (dulce) sau acru (bătută); celă bătută este mai multă rēcoritoră.

Brânza este după carne cea mai nutritōre. Ea trebuie să fiă prospătă, mōle și grasă pentru a fi nutritōre și ușoră de mistuită.

Pesci se mănca mai cu osebite în timpurile mai rēci, adecă când nu suntă căldurī mari. Pe timpurile căldurōse producū cele mai grele bōle de stomachū. Unī pesci suntă ușori de mistuită, iar alți suntă foarte grei, precum este somnulă și morunulă.

Raci asemenea se mănca în timpurile cele mai reci, pe timpurile căldurōse suntă foarte grei de mistuită și producū deosebite bōle: friguri, dureri de stomachū și altele.

Mazărea (pisum sativum), *Fasolea* (phaseolus vulgaris)*) și bobulă suntă nutritive și bune pentru mâncare, dar trebuie a stă în apă rece celă puțină 6 ore mai nainte de ale pune să fierbă.

Ciupercile de totă felulă suntă foarte grele de mistuită și unele din ele foarte veninoase; de aceea trebuie cu celă totulă oprite de a fi mâncate. Cine iubește vieță se nu mănca ciupercă nică-odată.

Mâncarea omului trebuie să fiă totdeuna variată, căci este bine constatată, că nutrirea totă de ună felă este vătămătoare și o cauză de mortalitate. Mediculă englesū W. Stark a măncaț 45 de zile numai pâne și apă, și în acestă timpă a scăduț din greutatea corpului cu 8 funți; apoi a măncaț 4 săptămāni pâne cu zăhară și încă 3 sēpt. pâne cu untă de lemnă, iar după 3 luni a muritū.

Vinulă luată moderată după mesă este pentru sănătatea omului ună medicamentă. Vinulă nu convine la cei cu temperamentū sânginicū; celă albū este vătămătorū persōnelorū nervōse sau la aceia, ce suferū de petră.

*) În unele părți ale Bănătului fasolea se dice: „mazăre,” iar mazărea se dice *mazăre dulce*.

Persōnele palide, slabe sau scrofulōse trebuie să bē vinū. Platon în anticitate opria pe copilă până la etatea puberităței de a bē vinū. Huffeland dice: că vinulă luată în toate zilele scurtēză vieță și consumă repede puterile. Elă recomandă a bē foarte puțină vinū cu câtă cineva este mai tinerū; ilă recomandă asemenea numai în casuri de bōlă și bătrānilorū în mică cantitate ca ună bună imputernicitoră; Hoffmann dice „De motu optima corporis medicina”, adecă, că vinulă servește și ca medicamentă.

Vinulă întrebuintatū prea desū și în prea mare cantitate consumă repede vieță; iar luată mai rară și puțină este folositorū, căci înlesnește mistuirea și este și nutritorū. Hippocrat dice: „Famem vini potio solvit”— Sē nu se bea nică-odată după măncaři calde.

Vinulă veselește inima omului, elă face pe omă mai veselū și mai îndrāsnețū, și atunci omulă își spune cele mai multe adevăruri ale sale; de aceea dar cu dreptū vomū dice: „in vino veritas”.

Vinulă nou nefiertū (mustulū) este vătămătorū organelorū mistuirei.

În fine sciindu-se, că întrebuintarea vinului la mesă a ajunsū ca o regulă, de aceea nu vomū mai dice nimicū contra, ci vomū adauge numai, că elă grăbesce consumația vieței. S'a veduț, că nică-odată bēutorii de vinū nu au ajunsū la adēncă bătrānețe.

(Va urmă)

Literatură populară.

Doine din poporū

☞ Culese din jurul Năsēudului de **Victorū**. ☞

Tu codre te-ai lăudatū,
Că tu ți ține frunța
Ca molidū cetina.
Dar mai lōtră-o fostū bruma;
Num'o brumă te-o brumatū
Și tu codre te-ai uscatū.
Te-ai uscatū numai de-o brumă
Și nu ești în voiă bună,
Dară eu cu vorbe grele,
Dise de mândrele mele
Sē mă uscū ca celī nuiele,
Ce le taie din săcure
Primăvera în pădure.

— Frunță verde bobū și linte
Descunună-mē, pārinte.
Că de mi-i descunună
Ș'o sută de zloți și-oiu dă.
— Douē sute de mi-ai dă,
Nu te potū descunună.
Cununia-o fostū la mine,

Ochii-o fostu în capu la tine,
 Să fii luatū sama bine,
 Cu cine te legi de lume.
 — Vai urite, vai urite
 Nu mă potū de tine-ascunde,
 Nici în muntele cu brați,
 Nici în satulū cu bărbați.
 Nici în muntele cu flori,
 Nici în satū între feciori
 Nu mai scapū urite, nu
 Cătū e ceriu, pământu,
 Numai am eu țile bune,
 Cătū trăiescū pe astā lume,
 Uritu capu mi-lū pune.
 De-ar putē maica m'ar scōte,
 Da'nzādarū cā nu mē pōte
 Numai dușmana de mōrte.

Blăstāmatu-m'o maica,
 Sē mē lēgānū ca frunța,
 Ca frunța din celū paltinū
 Cānd o suflā vēntulū linū,
 Ca frunța din celū stejari
 Cānd o suflā vēntulū rari.
 Frunța se lēgānā 'n vēntū
 Eu mē lēgānū pe pământū.
 Frunța se lēgānā tare
 Eu mē lēgānū pe piciorē.

Din caracterele lui La Bruyère.

Comunicate în românește de I. Barițiu.

(Urmare.)

Unū omū liberū și care nu are femeia, dacă are ceva spiritū, sē pōte rădicā deasupra pozițiunei sale, a se mesteca în lume și a merge alături cu omenii cei mai onești: acēsta e mai puținū ușorū celui ce e angajatū; se pare, ca și cānd căsătoria ar pune tōtā lumea în ordine.

*

În rēșboiu distincțiunea între unū erou și unū bărbatū mare e delicată; tōte virtuțile militari facū și pe unulū și pe celălaltū: se pare însă cu tōte acestea a se recere, ca celū de întēiu sē fiā june, întreprindētorū, de o valōre mare, tare în pericole, cutezătorū; ér celălaltū sē esceleze prin simțū înaltū, o vastā prevedere, prin o capacitate înaltā și prin o lungā esperiență: sē pōte cā Alesandru n'a fostū decātū unū erou, și cā Cesar a fostū unū bărbatū mare.

*

Nu există omū atātū de perfectū și necesari la ai sēi, care sē nu aibā cu ce sē se facā mai puținū regretatū.

(Va urmā.)

Diverse.

—*—

Sciri politice. Intre desbaterile delegațiunilor din Viena nu fără însemnătate este împrejurarea, că delegatul tirolezū Zallinger, în ședința din 27 Nov. a delegațiunei austriace a adusū pe tapetū *cestiuneu papalā*, esprimāndu-și dorința, ca guvernulū prin ministrulū sēu de esterne sē lucre într'acolo, ca pontificele romanū sē-și recāștigel independentā, la ce contele Kálnoky a declaratū, că deși cestiunea papalā ar fi de doritū sē se resolveze, totuși până cānd nu voescē a se vātēmā națiunea Italiei, până atuncē nu se pōte face nimicū. Acestū incidentū din delegațiunea austriacă a atinsū neplăcutū cercurile politice italene, unde se susține, că o cestiunea papalā nu există. Delegațiunile s'au închisū Joi în 3 Decemvre.

Cele patru partide unguresci se constituescū și se consolidēzā, ca lupta ce le ascēptā cu ocaziunea alegerilor venitorē, sē le afle gata. Așa partida naționalā a ținutū în 30 Novembre o adunare în Miskolez, ér în 12 Dec. una în Clușiu.

Parlamentulū românū s'a redeschisū în 27 Novembre prin mesagiulū regelni. În acestū mesagiu s'au atinsū între altele raporturile pacifice dintre România și statele Europei și primiriile căldurōse, ce a întimpinatū regele în călētoria sa pretutindenī, apoi s'au înșiratū proiectele de lege, ce se vorū prezentā corpurilorū legiuitōre spre desbatere.

Dupā scirile mai nouē din ministeriulū românū de nou alcătuitū a demisionatū *Catargiu*, ministru de interne; *I. Lahovary*, ministru de rēșboiu și *Oldnescu*, ministrulū lucrārilorū publice.

Moștenitoriulū Romāniei va semnā contractulū de căsătoria în 1 Ianuarie 1892. Reședința prințului după căsătoria va fi în palatulū dela Cotrocenī.

Literaturā. D-lū *George Simu*, colaboratorulū fōiei nōstre, trăindū în mijloculū poporului și observāndū năcazurile, obiceiurile și dorințele lui, ca sē desvōlte în acestū poporū gustulū spre cetire, învitā pe toți cārturarrii românī, cari au sē conducā pe acestū poporū pe calea binelui și alū frumosului, la prenumērațiunea unei colecțiunii de novele pentru poporū, ce le va scōte în broșurā sub titlulū **Noți de iarnā**. Acēstā colecțiune se va estinde pe 15 cōle de tiparū formatū 8° și va costā pentru abonenți 1 fl. cu porto postalū cu totū, iar pentru cei ce o vorū abonā după eșirea de sub tiparū cu 36—46 er. spesele postalī — mai multū.

Aceste novele se vorū pune sub tiparū îndatā ce d-lū autorū va aflā în publiculū cetitorū românū sprijinulū suficientū. Pentru acestū scopū aceia, ce voiescū a avē aceste novele, suntū rugați, ca celū multū până

în prima Ianuarie 1892 se remită còtele de prenumăra-
 țiune subscrise ori prin o cartă postală se avizeze pe
 d-lu autoru în Murășu-Ghesia (M.-Gezse) p. u. M.-Ludas,
 ori pe d-lu A. Todoranu, proprietarul tipografiei „Au-
 rora“ în Gherla (Szamosujvár). Prețulu de prenumăra-
 țiune e a se trimite înainte de tipărire. Colectanții pri-
 mescù totu alu 5-lea esemplarù gratuitu.

D-lu Ionu Popu-*Reteganulu* deschide abonamentu
 la opulu „**Datine și credințe populare**“, care se va
 pune sub tiparu la începutulu anului 1892 și prin Augustu
 an. venitoru va fi gata. Acestu opu, care în manuscris
 are 335 còle, se va estinde cam pe 50 còle octavù mare
 și va costà după tipărire 4 fl. (10 franci), iar abonatu
 și plătitu înainte 3 fl. espedatu franco. Opolu se va îm-
 părți în 5 părți, dintre cari partea primă și a doua va
 cuprinde totu feliulu de datini, credințe vrăjitorii, tradi-
 țiuni, anecdote, legende, ce numai arc poporul românù.
 Partea a 3-a va cuprinde datinile dela nascerea omului
 până la căsătoriă. Partea a 4-a nunta românească și
 partea a 5-a tôte obiceiurile dela mórtea omului. Insi-
 nuările au se se facă la tipografia „Aurora“ în Gherla
 (Szamosujvár) celù multu până la anulù nou celù româ-
 nescù. Colectanții primescù alu 10-lea semplarù gratuitu.

Opurile: „Nopti de iernă“ și „Datini și credințe
 populare“ voru fi unu tesauru neprețuitu pentru Românii
 iubitorii de carte și cu deosebire în bibliotecile populare
 voru trebui se ocupe locul celù mai de frunte, pentru
 acea ne grăbimù a le recomandà cu tötă căldura.

De vicariu alu Rodnei și parochu în Năsëudu a
 numitu Ilustritatea Sa, episcopulu din Gherla, pe claris.
 d-nu Dr. Ioanu Popu, prof. de ss. teologiã la seminariulu
 domesticu din Gherla. Introducerea s'a fixatu pe ziua
 de azi, adecã Duminecã în 1 (13) Decemvre e.

Felicitările nostre !

O crimă ingrozitoare. În comuna Gyorok din
 Ungaria s'a descoperitù în zilele acestea o crimă înfri-
 coșată. În anulù trecutù dispărù de-odată ficia de 14
 ani a dogarului Tüzes cu numele Mari. Părinții fetei
 spuseră în satu, că pe ficia lorù au trimis'o ca slujnică
 la Aradù. După unu timpù ei se mutarã cu locuința
 la Budapesta. În zilele acestea închiriãtorii casei din
 Gyorok săpându în pivniță o gropã, ca se așede cartofi,
 au datu de cadavrulu fetei perdute. Numai decãtu s'a fă-
 cutu arãtare, în urma căreia judele Földes dela tribunalulu
 din Aradù mergëndu la fața locului, a constatatù identi-
 tatea cadavrului cu fata lui Tüzes, despre ce a și făcutu
 arãtare la poliția din Pesta. Tüzes cu femeia-sa au
 fostu prinși numai decãtu și la interogãtoru au recunos-
 cutu, că dênșii din causã, că fata lorù Mari în timpulù
 din urmă se purta rëu îmbëtându-se, au îngropat'o de viã.

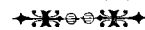
Versatulù grasézã în comuna Arealia din vecinã-
 tatea orașului Bistrița.

Deslegarea logogrifului din Nr. 6 e urmãtoarea :

1. *Mariu*
2. *Iupiter*
3. *Cairo*
4. *Hanibal*
5. *Avari*
6. *Julian*
7. *Ladoga*
8. *Ugor*
9. *Cayenne*
10. *Oraș*
11. *Granada*
12. *Antile*
13. *Lambrior*
14. *Neapoli*
15. *Iamb*
16. *Como*
17. *Epir*
18. *As*
19. *Nãdejde*
20. *Ud.*

Inițialele cetite din susu în josu dau numele lui
Michailu Cogălniceanu, ér finalele de josu în susu :
Desrobirea țeraniloru.

Deslegări nimerite amù primitu dela d-șorele *Vetu-
 ria Lișcanu* din Cizerin și *Gizela Turcu* din Blașiu, apoi dela
 d-nii : *Ioanu Vancei*, teologu în Gherla, *Jorgu Toma* stud. iur.
 Cernãuți și *Iosifu Orga*, teol. în Blașiu. Premiulu l'a căș-
 tigtatù d-șora *Gizela Turcu.*

GĂCITURĂ de ȘACŪ

de Victoru.

Se pôte deslegã după săritura calului.

tü	bo-	te	tü	mea	drã	mea	cu-
s'a	to-	ș'a	ii	par-	lo-	par-	fió-
și	na-	bu-	cu	Mãn-	re	lũ,	ș'a
în	to-	no-	am	No-	și	cu-	te
mi	ca	și	lũ	am	cu	tũ,	Cã
pi-	ce	se	ro-	eu	ro-	s'a	lũ.
de	Vai!	nu	re-	qã	ca-	lũ,	di-
creș-	tũ!	ver-	tũ!	Dar	së	Frun-	us-

Timpù de deslegare până în 1 Februaru 1892.
 Intre gãcitorii se va sorți o carte.

POSTA REDACȚIUNELI.

Bãnișorù. Cu tötã plăcerea numai se nu ne impedece îm-
 prejurări nependente dela noi. Altmintre urmëzã epistolã. Salutare.
Budapesta. Aritmogrifulu trimisù ilũ vomù publicã în unulù
 din numerii urmãtorii.

Poesia F... ei. Nu se pôte publicã. Pôte ceva lucruri în prosã.